

Стиранка М. Б.,

кандидат юридичних наук

ORCID: 0009-0007-6523-0586

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Анотація. У статті досліджено нормативне регулювання використання цифрових сервісів як інструменту здійснення електронного урядування в Україні через призму адміністративно-правового режиму. Обґрунтовано, що такий режим є цілісною системою норм, інституцій і процедур, яка визначає правові рамки створення, надання, супроводу та контролю публічних е-послуг і забезпечує баланс між прозорістю та захистом інформації. Розкрито зміст його трьох взаємопов'язаних компонентів: нормативного (повноваження суб'єктів, правові підстави обробки даних, стандарти е-ідентифікації й автентифікації, інтероперабельність реєстрів та API, правила електронного діловодства і доказування), процедурного (оцінка потреб, проектування з урахуванням приватності, публічні консультації, тестування доступності, аудит безпеки, регламентація життєвого циклу сервісів) і технологічного (управління ризиками, криптографічний захист, сегментація інфраструктури, журналювання, безперервний моніторинг інцидентів і плани відновлення). Показано, що ключовими принципами режиму є законність, відкритість, підзвітність, технологічна нейтральність, інклюзивність, інтероперабельність та безпека «за замовчуванням», а також дотримання вимог щодо мінімізації персональних даних, пропорційності обробки, розмежування доступу та прозорості для суб'єктів даних. Висвітлено інституційну архітектуру (органи виконавчої влади, спеціалізовані регулятори з кібербезпеки, захисту даних і довірчих послуг, внутрішній контроль, зовнішній аудит, механізми адміністративного й судового оскарження) і підходи до вимірювання ефективності за KPI доступності, швидкості, якості, безпеки та задоволеності користувачів. Аргументовано, що гармонізація з *acquis* ЄС (е-ідентифікація, довірчі послуги, відкриті дані, кіберстійкість) і імплементація сучасних підходів захисту персональних даних потребують подолання фрагментарності національного регулювання та кодифікації у формі Цифрового кодексу України. Наукова новизна полягає в концептуалізації адміністративно-правового режиму цифрових сервісів як інтегральної конструкції, що поєднує нормативні, процедурні та технологічні елементи й забезпечує правову визначеність, підзвітність і довіру до держави; практичне значення – у наданні методологічних орієнтирів для проектування, запуску та аудиту е-послуг, а також для розроблення кодифікованих актів у сфері цифрових правовідносин.

Ключові слова: електронне урядування, адміністративно-правовий режим, цифрові сервіси, інтероперабельність, захист персональних даних, безпека за замовчуванням/за дизайном, кодифікація.

Styranka M. B. Regulatory regulation of the use of digital services as a tool for implementing e-government

Abstract. The article examines the regulatory regulation of the use of digital services as a tool for implementing e-government in Ukraine through the prism of the administrative-legal regime. It is substantiated that such a regime is a holistic system of norms, institutions and procedures that defines the legal framework for the creation, provision, support and control of public e-services and ensures a balance between transparency and information protection. The content of its three interrelated components is disclosed: regulatory (authority of subjects, legal grounds for data processing, e-identification and authentication standards, interoperability of registers and APIs, rules of electronic record-keeping and evidence), procedural (needs assessment, privacy-friendly design, public consultations, accessibility testing, security audit, regulation of the service life cycle) and technological (risk management, cryptographic protection, infrastructure segmentation, logging, continuous incident monitoring and recovery plans). It is shown that the key principles of the regime are legality, openness, accountability, technological neutrality, inclusiveness, interoperability and security

by default, as well as compliance with the requirements for personal data minimization, proportionality of processing, delimitation of access and transparency for data subjects. The institutional architecture (executive bodies, specialized regulators for cybersecurity, data protection and trust services, internal control, external audit, administrative and judicial appeal mechanisms) and approaches to measuring effectiveness by KPIs of accessibility, speed, quality, security and user satisfaction are highlighted. It is argued that harmonization with the EU *acquis* (e-identification, trust services, open data, cyber resilience) and implementation of modern approaches to personal data protection require overcoming the fragmentation of national regulation and codification in the form of the Digital Code of Ukraine. The scientific novelty lies in the conceptualization of the administrative and legal regime of digital services as an integral structure that combines regulatory, procedural and technological elements and ensures legal certainty, accountability and trust in the state; the practical significance lies in providing methodological guidelines for the design, launch and audit of e-services, as well as for the development of codified acts in the field of digital legal relations.

Key words: *e-government, administrative and legal regime, digital services, interoperability, personal data protection, security by default/by design, codification.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження адміністративно-правового режиму цифрових сервісів та електронного врядування зумовлена швидкими темпами цифрової трансформації публічного сектору в Україні та необхідністю формування комплексних правових механізмів для забезпечення якісних і безпечних електронних послуг. У вітчизняній науці неодноразово наголошувалося, що саме цифровізація здатна підвищити прозорість та підзвітність органів державної влади й місцевого самоврядування, створивши нову якість взаємодії між державою та громадянами. На цю проблему звертали увагу такі науковці, як В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, які підкреслювали важливість належної адміністративно-правової регламентації публічних відносин. Дослідженням управлінських аспектів цифрової трансформації займалися В.М. Семенченко, О.В. Толкованов, які обґрунтовували, що електронне врядування виступає невід'ємним інструментом підвищення ефективності державного управління. Окремі питання інформаційної безпеки та захисту персональних даних досліджували І.В. Арістова, О.В. Батанов, Н.М. Оніщенко, які вказували на пріоритетність принципу «безпеки за замовчуванням і за дизайном». У поєднанні з європейським вектором розвитку ці підходи підтверджують високу практичну значущість теми, адже без комплексного правового режиму цифрові сервіси не здатні повною мірою забезпечити ані законність, ані довіру суспільства до публічної влади.

Наукова розробка проблеми адміністративно-правового режиму цифрових сервісів

та електронного врядування в Україні має фрагментарний, проте поступово систематизований характер. У працях В.Б. Авер'янова сформульовані засади адміністративної реформи та модернізації публічної влади, що створюють теоретичне підґрунтя для впровадження електронних інструментів у сфері управління. Ю.П. Битяк і В.К. Колпаков досліджували категорію адміністративно-правового режиму, підкреслюючи її значення для регламентації сучасних публічних відносин. Питання державного управління у цифровому вимірі аналізували В.М. Семенченко та О.В. Толкованов, які обґрунтовували необхідність розбудови цифрової держави на принципах відкритості, доступності та підзвітності. Аспекти захисту інформації та правового забезпечення кібербезпеки розробляли І.В. Арістова, О.В. Бачило, О.В. Кузьменко, які наголошували на балансі між прозорістю та безпекою. Проблеми інформаційного права та правового статусу персональних даних були у центрі уваги Н.М. Оніщенко та О.В. Серьогіної, що підкреслювали важливість інтеграції європейських стандартів у національну правову систему. Окремі дослідники, серед яких П.І. Карташов і М.В. Шевчук, пропонували ідею кодифікації цифрового законодавства та розробки Цифрового кодексу України як засобу подолання фрагментарності регулювання.

Попри наявність значної кількості праць, присвячених окремим аспектам електронного врядування, у науці досі бракує цілісної доктрини адміністративно-правового режиму цифрових сервісів, яка б інтегрувала нормативний, процедурний, інституційний та технологічний компоненти. Саме тому подальші

дослідження мають бути спрямовані на вироблення узгодженої методології та формування єдиного кодифікованого підходу до регулювання цифрових правовідносин.

Метою наукової статті є вивчення нормативного регулювання використання цифрових сервісів як інструменту здійснення електронного урядування.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий режим цифрових сервісів та електронного врядування – це цілісна система норм, інститутів і процедур, що визначає правові рамки створення, надання, супроводу та контролю публічних електронних послуг. Його предметом є відносини між органами публічної влади, суб'єктами надання послуг, користувачами та третіми сторонами (розпорядниками реєстрів, провайдерами довірчих послуг, підрядниками). Режим спирається на принципи законності, відкритості, підзвітності, технейтральності, інклюзивності та «безпеки за замовчуванням/за дизайном», забезпечуючи баланс між прозорістю й захистом інформації.

Нормативний компонент адміністративно-правового режиму цифрових сервісів та електронного врядування окреслює: коло повноважень і відповідальних суб'єктів; правові підстави обробки даних; стандарти ідентифікації та автентифікації; вимоги до міжвідомчого обміну (інтероперабельності реєстрів, API, уніфікованих форматів); правила ведення електронних справ, фіксації рішень і зберігання доказової інформації. Процедурний компонент встановлює порядок запуску сервісів: оцінку потреб, проєктування з урахуванням приватності, публічні консультації, тестування доступності, аудит безпеки, реєстрацію та оновлення регламентів. Технологічний компонент передбачає керування ризиками, криптографічний захист, сегментацію інфраструктури, журналювання, безперервний моніторинг інцидентів і плани відновлення.

Окреме місце посідає режим персональних даних і службової чи конфіденційної інформації: мінімізація та пропорційність обробки, визначення строків і цілей, оцінка впливу на права осіб, розмежування доступу, ведення реєстрів дій і прозорість для суб'єктів даних (право на доступ, виправлення, оскарження).

Прозорість реалізується через відкриті дані, але з чіткими обмеженнями для категорій, доступ до яких заборонений або обмежений законом.

Інституційна архітектура адміністративно-правового режиму цифрових сервісів та електронного врядування включає органи виконавчої влади, спеціалізовані регулятори (у сферах кібербезпеки, захисту даних, довірчих послуг), підрозділи внутрішнього контролю, зовнішній аудит і механізми адміністративного та судового оскарження. Встановлюються види відповідальності (дисциплінарна, адміністративна, цивільна, кримінальна) й порядок реагування на порушення. Для запобігання залежності від одного постачальника регламентуються публічні закупівлі, використання відкритих стандартів і портативність даних. Ефективність вимірюється показниками доступності, швидкості, якості, безпеки та задоволеності користувачів, що регулярно оприлюднюються, забезпечуючи підзвітність і сталий розвиток е-урядування [1].

Ключовим елементом адміністративно-правового режиму цифрових сервісів та електронного врядування є безпека за замовчуванням і за дизайном: управління ризиками, криптографічний захист, сегментація мереж, журналювання дій і неперервний моніторинг інцидентів. Окреме місце займає захист персональних даних і конфіденційної інформації: визначення правових підстав обробки, проведення оцінки впливу на приватність, мінімізація даних і контроль доступу. Баланс прозорості та безпеки досягається через режим відкритих даних із чіткими обмеженнями доступу, встановленими законом [2]. Інтероперабельність регулюється архітектурними принципами й технічними стандартами сумісності реєстрів, API та форматів, що дає змогу автоматизувати дозвольно-ліцензійні, контрольні-наглядні та деліктні процедури й виключати дублювання відомостей.

Інституційно адміністративно-правовий режим цифрових сервісів та електронного врядування спирається на повноваження органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, спеціалізованих регуляторів у сферах кібербезпеки та захисту даних, а також на механізми зовнішнього і внутріш-

нього аудиту. Передбачаються інструменти участі громадськості: електронні консультації, зворотний зв'язок, механізми оскарження рішень і дій посадових осіб. Відповідальність за порушення встановлюється дисциплінарна, адміністративна, цивільно-правова й кримінальна; діють процедури реагування й відновлення безперервності надання послуг. Ефективність оцінюється за KPI доступності, швидкості, якості, безпеки та користувацької задоволеності, із регулярною публікацією звітів. Зовнішній вимір – наближення до європейських стандартів е-ідентифікації, довірчих послуг, кіберстійкості та відкритих даних – забезпечує сумісність і взаємне визнання цифрових транзакцій, підсилюючи довіру громадян і бізнесу до держави.

Сьогодні в юридичній літературі існує багато підходів до тлумачення публічного управління та його ознак, а також до розуміння електронного урядування як його цифрового виміру. Попри відсутність єдиного нормативного визначення, у більшості концепцій простежуються спільні риси.

По-перше, публічне управління – широка категорія, що охоплює: науковий вимір, який досліджує закономірності функціонування державного сектору та місцевого самоврядування; практичну діяльність уповноважених державою суб'єктів із виконання публічних завдань.

Електронне урядування в цій системі виступає інституційно-технологічним компонентом публічного управління: це організація процесів і послуг за допомогою ІКТ, державних реєстрів, платформ, електронної ідентифікації та міжвідомчого обміну даними, що підсилює прозорість, ефективність і участь громадян.

По-друге, суб'єктний склад охоплює органи державної влади та місцевого самоврядування, а в площині е-урядування – також розпорядників і адміністраторів реєстрів, надавачів довірчих послуг, операторів цифрової інфраструктури й підрядників, які забезпечують безперервність та безпеку цифрових сервісів.

По-третє, головна мета – забезпечення населення якісними публічними послугами та гарантування законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Електронне урядування

конкретизує цю мету через принципи «цифрового за замовчуванням», омніканальності (онлайн/офлайн), зручності користування, доступності для осіб з інвалідністю, одноразового подання даних (once-only), а також через відкриті дані, е-демократію (е-консультації, петиції, бюджети участі) і проактивні послуги.

По-четверте, публічне управління ґрунтується на засадах гуманізму й людиноцентризму, прозорості, підзвітності, законності та верховенства права, обґрунтованості рішень і доступності послуг. Для е-урядування додатково ключовими є технологічна нейтральність, інтероперабельність, захист персональних даних і кіберстійкість (безпека «за замовчуванням/за дизайном»), аудит слідовості дій та управління інцидентами.

З урахуванням наведеного, публічне управління – це широка сфера суспільно-правових відносин, що виникають у процесі діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час виконання визначених законом суспільно важливих функцій на загальнонаціональному й регіональному рівнях. Електронне урядування є невід'ємною складовою цієї сфери, яка забезпечує цифрову трансформацію публічних процесів і послуг з метою ефективної реалізації, захисту та розширення прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб [3].

Незважаючи на високий рівень офіційності та формалізації відносин у сфері публічного управління, вона не позбавлена системних вад. Одним із дієвих інструментів їх подолання є електронне урядування, що приносить суттєві якісні зміни у функціонал публічної влади та підвищує довіру громадян.

Спираючись на проведений у підрозділі аналіз, зміст публічного управління як середовища впровадження електронного урядування та його інструментів – цифрових сервісів – проявляється у таких ключових напрямках:

- 1) удосконалення внутрішньоорганізаційних процесів (запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування передусім оптимізує організацію роботи відповідних суб'єктів, що забезпечує: автоматизацію управлінських і контрольних процедур; цифровізацію доку-

ментообігу та доказового масиву адміністративних проваджень; пришвидшення взаємодії між центральними й територіальними підрозділами; впровадження багаторівневого контролю доступу, шифрування та журналювання дій для кращого захисту службової інформації);

2) підвищення оперативності комунікації з громадянами (громадяни постійно звертаються до органів публічної влади для реалізації своїх прав та обов'язків – у порядку Законів України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР, «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI, «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX тощо. Інструменти е-урядування суттєво спрощують та прискорюють цю взаємодію завдяки: можливості подання звернень, заяв, скарг та отримання рішень дистанційно, без особистої присутності; зокрема скарга як вимога про поновлення прав і захист законних інтересів може бути подана вищому органу або безпосередньо до суду у випадках, визначених законом [4]; використанню електронної ідентифікації та кваліфікованого електронного підпису для підтвердження волевиявлення; персональним електронним кабінетам і трекінгу статусу справ, що зменшує витрати часу для громадян і бізнесу; багатоканальності комунікацій (веб-портали, мобільні застосунки, кол-центри), що підвищує доступність послуг, у тому числі для осіб з інвалідністю); 3) підвищення якості надання адміністративних послуг (електронне урядування сприяє стандартизації послуг, запровадженню показників якості та строків (SLA), принципу «одноразового подання даних» (once-only), міжвідомчому обміну через сумісні реєстри та API, що мінімізує дублювання інформації, знижує корупційні ризики та забезпечує прогнозованість результатів); 4) розширення прозорості та підзвітності (публікація відкритих даних, електронні консультації, петиції та інші інструменти е-демократії формують зворотний зв'язок і дозволяють громадянам оцінювати ефективність рішень, а також оскаржувати дії посадових осіб адміністративним чи судовим порядком); 5) інформаційна безпека і захист даних (інтеграція безпеки «за замов-

чуванням» і «за дизайном» (risk-based підхід, криптозахист, сегментація інфраструктури, безперервний моніторинг інцидентів, плани відновлення) є умовою довіри до цифрових сервісів та відповідності законодавству про захист персональних даних).

Узагальнюючи, електронне урядування не лише модернізує внутрішні процеси органів публічної влади, а й підвищує доступність, швидкість і прозорість взаємодії з громадянами, зміцнюючи правову визначеність і якість публічних послуг, що перетворює публічне управління на більш клієнтоорієнтовану, ефективну та безпечну систему.

Запровадження електронного врядування робить процеси публічного управління значно відкритішими для громадян. Доступ до публічної інформації через цифрові сервіси зміцнює довіру до органів влади. Водночас упровадження сучасних інформаційних систем забезпечує реальну підзвітність і підконтрольність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування: громадськість може в режимі реального часу відстежувати статус розгляду звернень, перебіг адміністративних процедур і надання послуг.

Необхідність активізувати кодифікацію законодавства у сфері здійснення цифрових прав зумовлена як потребою систематизації вітчизняного інформаційного масиву, так і комплексним характером відповідних правовідносин. Можливі два взаємодоповнювальні підходи:

підготовка Інформаційного кодексу України, у якому мають бути чітко закріплені засади обігу інформації в Україні (правові підстави збирання й обробки, відкритість і доступ, обмеження та винятки, безпека й захист персональних даних, інтероперабельність реєстрів);

розроблення Цифрового кодексу України як галузево-комплексного акта, що відображає цілісність цифрових правовідносин і поєднує регулювання використання цифрових технологій із визначенням меж допустимого втручання держави в електронне середовище [5].

Запропонований Цифровий кодекс є доцільним, як зазначає П.І. Карташов, оскільки дозволяє системно врегулювати: статус і гарантії цифрових прав особи; прин-

ципи «приватність та безпека за замовчуванням»; прозорість алгоритмів і автоматизованих рішень; електронну ідентифікацію та довірчі послуги; портативність даних і недопущення залежності від одного постачальника; стандарти кіберстійкості; механізми нагляду, оцінки впливу на права людини та ефективні способи оскарження [6]. Така кодифікація забезпечить внутрішню узгодженість норм, правову визначеність і баланс між інноваціями та гарантіями прав і свобод [7; 8].

Перші кроки до систематизації цифрового законодавства в Україні були зроблені з ухваленням Постанови Верховної Ради України від 17 березня 2016 р. «Про заходи з реалізації рекомендацій щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України» [9], де, зокрема, наголошено на необхідності забезпечити доступність для сприйняття офіційних веб-сайтів органів державної влади та місцевого самоврядування, що має підвищити ефективність процедур надання публічних е-послуг.

Ратифікація Україною Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами визначила один із стратегічних векторів розвитку національного законодавства – спрямування правотворчої діяльності на адаптацію українського права до *acquis* ЄС загалом і, зокрема, у сфері реалізації та захисту цифрових прав людини [10].

Важливим кроком гармонізації українського права з європейськими стандартами стало ухвалення 10 серпня 2023 року Закону України № 3321-IX «Про цифровий контент та цифрові послуги» [11], який набрав чинності 2 березня 2024 року. Ухвалення цього акта мало на меті імплементацію норм права ЄС, зокрема Директиви (ЄС) 2019/770 Європейського Парламенту і Ради від 20 травня 2019 року щодо деяких аспектів договорів про постачання цифрового контенту та цифрових послуг [12].

Закон України від 10 серпня 2023 року № 3321-IX «Про цифровий контент та цифрові послуги» застосовується до правовідносин між виконавцем і споживачем щодо надання цифрового контенту та/або цифро-

вих послуг. Він охоплює ситуації, коли виконавець за договором надає або зобов'язується надати такий контент чи послугу, а споживач надає або зобов'язується надати свої персональні дані як зустрічне надання, за винятком випадків, коли ці дані потрібні виключно для одержання контенту чи послуги без наміру їх подальшого використання для будь-яких інших цілей. Дія Закону поширюється також на відносини, у межах яких цифровий контент і/або цифрові послуги створюються відповідно до специфікації споживача, а також на випадки, коли цифровий контент надається на матеріальному носії, призначеному виключно для його зберігання [11].

Водночас зазначений законодавчий акт не містить прямого відсилання до Директиви (ЄС) 2019/770 і зберігає тенденцію фрагментарного, ситуативного врегулювання питань реалізації та захисту цифрових прав особи. Поліпшення якості чинного масиву норм у цій сфері потребує прискорення процесів систематизації, результатом якої має стати окремий кодифікований акт – Цифровий кодекс України. Структурно такий кодекс доцільно вибудувати навколо: закріплення основоположних засад регулювання цифрових прав; гарантій особистої цифрової свободи; правил обробки та управління даними у публічних інформаційних ресурсах і реєстрах; порядку емісії цифрових активів; режиму збирання, використання й захисту персональних даних; визначення переліку та змісту фундаментальних цифрових прав (зокрема права на приватне і сімейне життя, захист конфіденційних даних, рівний доступ до телекомунікаційної інфраструктури та електронних послуг); регулювання обробки й управління даними, що створюються або зберігаються коштом державних і місцевих бюджетів; правил функціонування цифрових платформ та екосистем і нормативної взаємодії суб'єктів приватного та публічного права; порядку збирання і зберігання біометричних даних та застосування технологій біометричної ідентифікації; правового режиму експлуатації безпілотних апаратів і автономних роботів.

У межах Цифрового кодексу слід уніфікувати термінологічний апарат, що регламентує здійснення цифрових прав, насамперед такі

поняття, як «цифрові технології», «цифрова безпека», «цифрова свобода». Особливої уваги потребують наразі нерозкриті на рівні національного законодавства питання цифрової етики та цифрової рівності, які мають забезпечити належний баланс між інноваціями, правами людини та межами допустимого втручання держави в електронне середовище. Такий підхід підвищить внутрішню узгодженість правового регулювання і створить передумови для ефективної імплементації європейських стандартів у сфері цифрових прав.

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що адміністративно-правовий режим циф-

рових сервісів та електронного врядування становить комплексну, багаторівневу систему регулювання, яка поєднує нормативні, інституційні, процедурні та технологічні компоненти. Його телеологічне ядро утворюють принципи прозорості, підзвітності, людиноцентризму, законності, технологічної нейтральності, інтероперабельності, доступності та недискримінації, доповнені вимогами «безпеки за замовчуванням» і «безпеки за дизайном». Саме така конструкція забезпечує одночасно відкритість публічного управління та належний рівень захисту прав людини, що робить цей режим органічною складовою національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Легеза Ю.О. Публічні інформаційні сервіси: забезпечення вимог національної безпеки. Матеріали XII Всеукраїнської науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна» 2022. Дніпро, 2022. С. 256-257.
2. Тильчик В.В., Француз-Яковець Т.А., Букач В.В. Міжнародні організації як учасники глобального правотворення: постнаціональні підходи та виклики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 9. С. 462-465
3. Кошурніков Ю. В. Поняття та зміст публічного управління як сфери впровадження електронного врядування. *Юридична наука*. 2019. № 5. Т. 2. С. 219–223
4. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 49. Ст. 256
5. Карташов П.І. Адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації та захисту цифрових прав особи: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Київський університет інтелектуальної власності та права, Київ, 2025. 256 с.
6. Карташов П.І. Цифрові права особи: підстави формування та перспективи розвитку. *Часопис Київського університету інтелектуальної власності та права*. Вип. 5, 2024. С. 22-26.
7. Синєокий О.В. Високотехнологічне інформаційне право України : навчальний посібник. Харків : Право, 2010. С. 54–55
8. Селезньова О.М. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України як інтегрованої категорії : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2015. С. 118
9. Про заходи з реалізації рекомендацій щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України : Постанова Верховної Ради України від 17.03.2016 № 1035-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1035-19>
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
11. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10 серпня 2023 року № 3321-IX URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>
12. DIRECTIVE (EU) 2019/770 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services (Text with EEA relevance). URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0770>

Дата першого надходження статті до видання: 15.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.04.2026